

Verzonden per e-mail: gemeente@oisterwijk.nl; kim.brobbeel@oisterwijk.nl

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Oisterwijk
Postbus 10101
5060 GA OISTERWIJK

Oisterwijk, 30-03-2022

Betreft: Ongevraagd advies inzake de herijking van het Strijdplan

Geacht College,

In zijn vergadering van 14 maart jl. heeft beleidsambtenaar Juul Willemsen de Adviesraad Sociaal Domein (ASD) geïnformeerd over de komende herijking van het Strijdplan sociaal domein. Dat gebeurde aan de hand van een nog vertrouwelijk overzicht van de ingeschatte effecten van de in het kader van het Strijdplan genomen maatregelen en een aantal door de portefeuillehouders Wmo en Jeugd van de ASD ingediende vragen.

Het verstrekte overzicht en de antwoorden op de ingediende vragen geven de ASD aanleiding u het onderstaande ongevraagde advies aan te bieden. Wij grijpen bij dit advies ook terug op ons advies over het raadsvoorstel Strijdplan sociaal domein van 1 april 2020 en op ons advies over de Informatieverstrekking sociaal domein van 10 maart 2021.

Terugblik

In 2020 was de financiële situatie van de gemeente dermate zorgelijk geworden, dat het College naar mogelijkheden zocht om de stijgende uitgaven terug te dringen. Het sociaal domein was een belangrijke bron van de kostenstijgingen, met name de kosten voortvloeiend uit de uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet. Een pakket maatregelen om de kostenontwikkeling in het sociaal domein onder controle te krijgen, kreeg de naam "Strijdplan". Gezien de tijdsdruk waaronder het Strijdplan tot stand kwam viel te vrezen, dat de beoogde effecten van de meeste maatregelen geen solide onderbouwing konden krijgen. In zijn advies van 1 april 2020 heeft de ASD daarop gewezen.

Uit het vertrouwelijke overzicht dat in onze vergadering op 14 maart jl. is besproken, blijkt dat voor de meeste van de 14 maatregelen uit het Strijdplan niet is aan te geven wat het bereikte effect daarvan is. Niet inhoudelijk en niet financieel. De in ons bovengenoemde advies verwoorde twijfels over de onderbouwing van de maatregelen zijn hiermee bewaarheid. Terugkijkend kan de conclusie dan ook niet anders zijn dat het Strijdplan gebaseerd was op niet reële veronderstellingen en eerder het karakter had van een schot hagel dan van een gericht pakket aan maatregelen. Naar het oordeel van de ASD moet deze conclusie aanleiding geven tot reflectie op de vraag, hoe binnen de gecompliceerde context van het sociaal domein sturing kan worden gegeven aan gewenste en gerichte veranderingsprocessen. Hierbij past wat ons betreft niet dat wordt afgezien van een frequentere informatieverstrekking (b.v. eenmaal per kwartaal) zoals ons is medegedeeld. Naar ons idee is het beter te zoeken naar relevante informatie die wel sturing kan geven aan het te voeren beleid. Dat is in het belang van de inwoners die zich voor hulp en ondersteuning tot de gemeente wenden.

Uitgangspunten van het sociaal beleid

Volgens de ontvangen toelichting blijven ook in de toekomst de uitgangspunten van het Strijdplan van kracht voor het door de gemeente te voeren sociaal beleid:

- *We blijven hulp en ondersteuning bieden aan inwoners die dat écht nodig hebben.*
- *De transformatiegedachte is leidend: zorg en ondersteuning zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig.*
- *We 'schrappen' geen hulp en ondersteuning, maar schalen af naar onze basisstructuur.*
- *Zakelijkheid, beheersbaarheid en normalisatie als vertrekpunt voor de zorg, vinden we gerechtvaardigd in tijden van financiële nood.*

Mede ingegeven door de ervaringen van de afgelopen twee jaar, willen we bij de geformuleerde uitgangspunten de volgende kanttekeningen plaatsen.

We zijn blij dat het uitgangspunt, dat hulp en ondersteuning beschikbaar blijven voor hen die dat ècht nodig hebben, overeind blijft staan.

Normalisatie zou niet in één adem met zakelijkheid en beheersbaarheid genoemd moeten worden als een oplossing voor het lenigen van financiële nood. In de eerste jaren na de decentralisatie is hulp en ondersteuning wellicht te royaal toegekend. Inzetten op het vergroten van het zelfoplossend vermogen van de inwoner en op het organiseren van sociale steun in de directe omgeving zou echter een normale benadering in de hulpverlening moeten zijn. Een te sterke focus op de oplossing van het probleem van de inwoner leidt immers te snel tot het inzetten van professionele hulp. Het bevorderen van de zelfredzaamheid van de inwoner krijgt dan vaak onvoldoende aandacht. Als gevolg daarvan dreigt de inzet van de professional een langdurig karakter te krijgen en zal geen stabiele situatie ontstaan. Dat heeft weliswaar ook financiële consequenties, maar die zouden niet het primaire motief voor deze normaliserende benadering moeten zijn.

Met andere woorden: normaliseren betekent niet alleen dat wij sommige “problemen” als een “normaal” onderdeel van het leven moeten beschouwen. Normaliseren betekent vooral, dat de hulpverlening zich moet concentreren op ondersteuning van de inwoner bij het zelf leren hanteren van het probleem, zo mogelijk geholpen door zijn sociale omgeving. Afschalen van hulp naar de basisstructuur, wanneer enigszins mogelijk, past geheel in deze benadering. Op zijn beurt vraagt dit om maatwerk. Draagkracht, vermogen tot zelfredzaamheid en toegang tot een persoonlijk sociaal netwerk zijn nu eenmaal niet bij iedereen in gelijke mate aanwezig.

Zakelijkheid en beheersbaarheid vinden wij normale uitgangspunten voor hulpverlening door de overheid, niet alleen in tijden van financiële nood. Met name op de beheersbaarheid willen hieronder verder ingaan.

U heeft ons medegedeeld dat het Strijdplan wordt afgesloten en dat de maatregelen van het Strijdplan onderdeel gaan uitmaken van de normale P&C cyclus. In die zin is dus geen sprake van een herijking, maar van een integratie van het Strijdplan in de reguliere beleidsvoering. Verder heeft u aangegeven dat dit niet gepaard zal gaan met nieuwe bezuinigingen. Toch moeten de niet gerealiseerde besparingen van het Strijdplan op de een of andere manier worden opgevangen. Ook om te voorkomen dat de budgetten sluipenderwijs toch worden ingekrompen terwijl de kostenontwikkelingen in het sociaal domein daar geen aanleiding toegeven, vinden wij het belangrijk de vinger aan de pols te houden. Daarover gaat de volgende paragraaf.

Stuurinformatie

Inzicht in de inhoudelijke en financiële effecten van de uitvoering van beleid is een noodzakelijke voorwaarde om tot (kosten)beheersing te komen. Het college is voornemens om nog slechts eenmaal per jaar, bij de presentatie van de PPN, gegevens over de beleidsuitvoering en de kostenontwikkeling in het sociaal domein te presenteren. Wij vinden dat te beperkt. Wij zijn bovendien teleurgesteld in dit voornemen omdat wij van mening waren dat de gemeente, mede naar aanleiding van gesprekken tussen ASD en ambtelijke organisatie, met de ontwikkeling van de kwartaalrapportage op de goede weg was.

Het ligt voor de hand, de aanduiding “Strijdplan” voor de maatregelen tot (kosten)beheersing te laten vervallen. Een strijdplan kan niet permanent blijven bestaan. Dat mag echter niet tot gevolg hebben dat de informatie die noodzakelijk is om gedurende het jaar sturing te geven aan de kwaliteits- en kostenontwikkelingen niet meer wordt verstrekt.

De reden om de frequentie van de informatievoorziening te beperken zijn, voor zover wij hebben begrepen, de kosten van de gegevensverzameling. Uiteraard moet het college de kosten en de baten van de informatievoorziening tegen elkaar afwegen. Op dit moment vinden echter grote veranderingen plaats in de aard van de contracten die met hulpverleners worden afgesloten. Juist nu is het belangrijk de vinger aan de pols te houden. In plaats van slechts één maal per jaar gedetailleerde informatie te verstrekken, is het beter om op frequentere basis meer globale informatie te presenteren. Er zijn meerdere mogelijkheden om tegen lagere kosten met voldoende frequentie aan relevante informatie te komen.

We sluiten hierbij aan bij het advies dat wij op 10 maart 2021 aan u hebben uitgebracht:

- Bepaal bij de vaststelling van beleid op welke wijze de uitvoering van dit beleid gemonitord gaat worden. Benoem daarbij een beperkt aantal variabelen om tot gerichte informatievoorziening te komen. Deze werkwijze maakt het mogelijk de beleidsevaluatie te voorzien van een inhoudelijke basis.
- De gemeente Oisterwijk hoeft niet op alle onderdelen zelf alle informatie te vergaren en te analyseren. Dikwijls hebben andere gemeenten of de regio die informatie al verzameld. Omgekeerd kan informatieverzameling en -analyse gedeeld worden met gemeenten in de regio. De overeenkomsten tussen verschillende gemeenten zullen misschien niet 100% zijn, maar het levert in ieder geval valide en voldoende betrouwbare informatie op. En ook al wijkt de situatie iets af, informatie van vergelijkbare gemeenten is altijd beter dan geen informatie.
- Misschien nog belangrijker is de keuze van de soort informatie. Het is voor de ASD nu niet duidelijk hoe de informatieverwerving precies verloopt. Veel hulp- en dienstverleners vergaren permanent informatie die niet gebruikt wordt of die zelfs niet bruikbaar is. De informatievraag dienst afgestemd te zijn op beleidsvoornemens.
Verzamelen van overbodige informatie werkt kostenverhogend en demotiverend voor de hulpverleners. Hoewel op dit vlak belangrijke verbeteringen worden doorgevoerd via de nieuwe taakgerichte contracten met hulpverleners, verdient dit onderwerp blijvende aandacht.
- Voor de beoordeling van de effecten van beleid is het niet altijd nodig om uitputtende en gedetailleerde informatie te verzamelen. In veel gevallen is een verantwoorde steekproef voldoende. Voor de bijsturing van beleid is de trendmatige ontwikkeling van bepaalde parameters vaak belangrijker dan de absolute waarde ervan. Trends kunnen op een globalere wijze bepaald worden.
- Tenslotte is het de overweging waard om voor de onderbouwing van belangrijke beleidsvoornemens expertise in te huren. Er zijn in Nederland redelijk betaalbare deskundige organisaties op het gebied van het sociale domein beschikbaar.

Tot slot willen wij de aanbeveling in herinnering roepen om open kwalitatieve informatie te verzamelen via zgn. klantenreizen. Deze aanbeveling, die ook uit het in 2019 uitgevoerde onderzoek naar de basisstructuur naar voren kwam, is door het college omarmd. Het is begrijpelijk dat hieraan in de coronaperiode geen gevolg kon worden gegeven. Wij pleiten ervoor deze vorm van evaluatie nu voortvarend op te pakken.

Relatie met de huisartsen

Aan één onderdeel van de evaluatie van het Strijdplan willen wij specifiek aandacht besteden. Er valt veel te winnen bij een verbeterde samenwerking met de huisartsen. Daarbij gaat het, wat ons betreft, niet alleen om de ADHD-zorg, maar met name ook om de GGZ-problematiek. Het stagneren van de invulling van de functies POH-Jeugd en POH-GGZ bij de Oisterwijkse huisartsen is dan ook teleurstellend. Door het jongerenwerk R-Newt wordt het ontbreken van de POH-functie als een ernstige vertraging gezien van de noodzakelijke hulp in probleemsituaties. In andere gemeenten (bv. Pijnacker-Nootdorp) zijn opvallend positieve resultaten behaald met de inzet van voldoende POH-capaciteit.

Wij vragen ons af of de vergroting van de POH-capaciteit nog kan worden gerealiseerd via overleg met de huisartsen, op vrijwillige basis. Het valt te overwegen hierbij de ziektekostenverzekeraar in te schakelen, die dit proces ook financieel kan stimuleren.

Maatpact

Als laatste, nog een opmerking over het pilotproject Maatpact. De resultaten van deze doorbraakbenadering zijn overtuigend. De resultaten zijn effectiever en blijvender, de kosten op termijn lager. Het Maatpact-project werd gefinancierd uit een door de Hart van Brabant gemeenten ingesteld fonds. Nu het project is afgesloten, maken wij ons dan ook zorgen over de borging van deze benadering binnen gemeente Oisterwijk, die ook op andere hulpverleningssituaties toegepast kan worden. Wij pleiten voor voortzetting van de in het project gehanteerde werkwijze en een financiële constructie die het mogelijk maakt deze benadering voort te zetten, zowel in het belang van de cliënten als ten behoeve van een beheersing van kosten.

Tot slot

De gemeente Oisterwijk en de ASD lijken het op grote lijnen eens te zijn over de visie op hulp- en zorgverlening. Onze zorg is echter, dat het beleid verder wordt ontwikkeld en bijgestuurd zonder over voldoende stuurinformatie te beschikken. Wij hopen u met de bovenstaande aanbevelingen enkele aanknopingspunten te hebben geboden om uw voornemens op dit gebied aan te passen en zijn graag bereid over gegevensverzameling nogmaals met de ambtelijke organisatie in gesprek te gaan.

Wij stellen het op prijs als u dit ongevraagde advies ter kennis wilt brengen van de gemeenteraad.

Namens de Adviesraad Sociaal Domein Oisterwijk,

Wouter Verschuur, voorzitter

Joost Wagenmakers, secretaris

Samenstellers,

Jos de Kort

Jo Caris

Jan Schmitz

Wouter Verschuur